

Procedura postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania trudne W Gminnym Przedszkolu im. Dębowej Krainy w Dębem Wielkim

I. PODSTAWA PRAWNA

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082);
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2020 r., poz. 1604);
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1591).

II. CELE PROCEDURY

- usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych przedszkola w sytuacjach trudnych;
- zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych;
- ustalenie zasad reagowania na zachowania niepożądane;
- eliminowanie agresji, jako zagrożenia dla bezpieczeństwa dziecka, rówieśników i opiekunów.

III. ZAKRES PROCEDURY

Niniejszy dokument reguluje zasady postępowania nauczycieli i pracowników niepedagogicznych wobec dziecka przejawiającego zachowania trudne w przedszkolu: w tym agresywne lub zagrażające bezpieczeństwu dziecka lub innych osób.

IV. OSOBY PODLEGAJĄCE PROCEDURZE

Do przestrzegania niniejszej procedury zobowiązani są dyrektor, nauczyciele i pracownicy niepedagogiczni Gminnego Przedszkola im. Dębowej Krainy w Dębem Wielkim oraz rodzice dziecka bądź jego prawni opiekunowie.

V. DEFINICJA AGRESJI

Agresja to każde zamierzone lub niezamierzone działanie w formie otwartej lub symbolicznej, mające na celu wyrządzenie komuś lub czemuś szkody, straty lub bólu. (Ranschburg 1985, s. 77)

VI. FORMY DZIECIĘCEJ AGRESJI

- Agresja werbalna – polega na konfrontacji słownej związanej z wyzwiskami, a także z obwinianiem, skarżeniem, lamentowaniem. Są to także: kłótnie, obraźliwe słowa, prowokowanie.
- Agresja fizyczna – polega na ataku fizycznym bądź obronie. Jej przyczyną często bywa konflikt o zabawkę, pomysł na zabawę, odmowa wykonania polecenia, przebodźcowanie. Przejawia się zarówno biciem, kopaniem, szczypaniem, gryzieniem, jak i wrywaniem sobie zabawki, popychaniem, rzucaniem i niszczeniem przedmiotów oraz zachowaniami autoagresywnymi.
- Agresja pośrednia (cicha) – występuje wtedy, gdy dziecko wyłącza się z komunikacji, świadomie ignoruje i wyraża przesadnie brak zainteresowania innymi dziećmi lub opiekunami. Sygnalizuje antypatię i broni się przed kontaktem społecznym, przygotowuje w tajemnicy przykry dowcip.
- Agresja relacji – może prowadzić do wykluczenia z grupy pewnych osób, przedstawienia siebie w lepszym świetle oraz narzucania komuś swojej woli.

Zachowania agresywne/trudne dziecka to także:

- opór wobec rodzica/nauczyciela;
- niszczenie przedmiotów własnych i cudzych;
- przesadne żądanie zainteresowania oraz uwagi ze strony innych;
- przeszkadzanie innym dzieciom;
- wybuchowość;
- żądanie natychmiastowego zaspokojenia potrzeb;
- agresja fizyczna i słowna wobec innych (m.in. krzyki i groźby).

VII. POSTĘPOWANIE W SYTUACJI WYSTĄPIENIA ZACHOWANIA TRUDNEGO U DZIECKA (ZASADY OGÓLNE)

Nauczyciele, specjaliści, woźne oddziałowe oraz pozostali pracownicy administracji i obsługi przedszkola w trosce o bezpieczeństwo dzieci zobowiązani są do przeciwstawiania się przejawom zachowań zagrażającym bezpieczeństwu dziecka, w tym m.in. agresji lub autoagresji ze strony dzieci.

Podjęmując interwencję wobec dziecka przejawiającego trudne zachowanie, należy dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa i opieki wszystkim wychowankom, a także sobie. Nauczyciel w takiej sytuacji prosi o pomoc innego nauczyciela/woźnej oddziałowej/lub innego pracownika przedszkola i ustala, kto będzie sprawował opiekę nad grupą, a kto będzie sprawował nadzór nad dzieckiem wykazującym agresywne/trudne zachowanie.

Reakcja wobec zachowania trudnego (np. agresywnego) powinna być adekwatna do skali zagrożenia powodowanego agresją, jak również do okoliczności zdarzenia, wieku i stopnia rozwoju dziecka. Wobec agresywnego zachowania reakcja powinna być stanowcza, a przekaz słowny prosty i jasny. Priorytetem jest zapewnienie bezpieczeństwa dziecku przejawiającemu trudne zachowanie i wsparcie w procesie wyciszenia.

W sytuacji wystąpienia zachowania agresywnego, nauczyciel ma obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa pozostałym dzieciom poprzez odizolowanie dziecka przejawiającego trudne zachowanie. Jeśli istnieje taka konieczność/możliwość nauczyciel wyprowadza wzburzone/niewspółpracujące dziecko z sali lub przedszkolnego placu zabaw, jednocześnie zapewnia pozostałym dzieciom opiekę dając im poczucie bezpieczeństwa. W sytuacji braku możliwości odizolowania dziecka zachowującego się agresywnie, dopuszcza się wyprowadzenie pozostałych dzieci z sali zajęć, pod opieką osoby z kadry pedagogicznej/woźnej oddziałowej/ pracownika obsługi.

W przypadku zajścia zdarzenia trudnego/agresywnego podczas spaceru/wycieczki (poza terenem przedszkola) nauczyciel podejmuje procedurę analogiczną, jak w obrębie przedszkola – tzn. zabezpiecza dziecko przejawiające zachowanie trudne z dala od ruchu drogowego, jak również pozostałych wychowanków będących pod jego opieką. W przypadku nieustania zachowania trudnego/agresji woźna oddziałowa/nauczyciel zabezpiecza grupę i odprowadza do przedszkola, a drugi opiekun – nauczyciel/woźna oddziałowa zaprowadza lub niesie na rękach dziecko, które spowodowało sytuację trudną/agresywną. Dalsze działania są prowadzone na terenie przedszkola wg schematu.

VIII. SCHEMAT POSTĘPOWANIA Z DZIECKIEM PRZEJAWIAJĄCYM ZACHOWANIA TRUDNE/AGRESYWNE:

1. Osoby podejmujące działania interwencyjne (wychowawca, nauczyciele, pracownicy niepedagogiczni) wobec dziecka przejawiającego zachowania agresywne powinny:

- Reagować stanowczo, mówić prosto i jasno, podać krótki komunikat, co dziecko ma robić w formie instrukcji: np. „przestań kopać”, „usiądź”, „odejdź”, „stop”. Zwrócić się bezpośrednio do dziecka, ukucnąć, upewnić się, że usłyszało komunikat i mamy jego uwagę. Powtórzyć w razie potrzeby prośby.
- Zapytać dziecko, jak możesz mu pomóc, nazwać emocje dziecka: widzę, że jesteś bardzo zdenerwowany/smutny.
- Jeśli to konieczne to z zastosowaniem siły fizycznej przytrzymać ręce/nogi, ale tylko tyle, ile potrzeba np. do rozdzielenia bijącego dziecka, lub przytrzymania go, kiedy dziecko ma napad furii: kopie, bije rękami, uderza głową, rzuca przedmiotami, gryzie.
- Należy użyć dużej poduszki, maskotki czy piłki, aby odizolować się od uderzeń, kopnięć, a dziecko miało alternatywę na wyładowanie energii w bezpieczny sposób.
- Unikać agresji słownej i fizycznej (nie obrażać, nie zawstydząć, nie oceniać dziecka, lecz jego zachowanie), długich monologów i moralizowania, wchodzenia w rolę, by pokazać, co czuje osoba poszkodowana. Dbać o zachowanie szacunku, zasad bezpieczeństwa i przynależności.
- Udzielać wsparcia w wyciszeniu komunikatami: jesteś bezpieczny, pomogę ci.
- Zorganizować miejsce wyciszenia i odprowadzić tam dziecko. Wziąć je na ręce, jeśli wymaga tego sytuacja i przenieść do bezpiecznej przestrzeni, bądź wyprowadzić z sali i pozostawić poza grupą pod opieką dorosłego (pracownicy pedagogiczni i niepedagogiczni) do czasu, gdy dziecko się uspokoi.

- Jeśli agresja została skierowana przeciwko wychowankom, należy otoczyć ich opieką, a w razie doznania przez nich krzywdy powinna im zostać udzielona pomoc i wsparcie.
- Nauczyciel powinien zawiadomić o zdarzeniu dyrektora, rodziców dzieci poszkodowanych oraz rodziców sprawcy zdarzenia trudnego poprzez: opis zdarzenia (fakty), informację, jakiej pomocy udzielono dziecku i jak się obecnie czuje.

2. Po zdarzeniu i wyciszeniu dziecka wychowawca przeprowadza rozmowę z dzieckiem przejawiającym zachowania trudne mającą na celu opisanie zdarzenia, odwołanie się do kodeksu grupowego w celu ustalenia poprawnego zachowania, uzyskania od dziecka informacji o zrozumieniu przebiegu rozmowy i oczekiwań nauczyciela. Omówienie z dzieckiem alternatywnego zachowania, akceptowanego społecznie w danej sytuacji. Przypomnienie o zasadach i konsekwencjach, ale dopiero, gdy kryzys minie.

3. Jeśli oddziaływanie pedagogiczne (rozmowy wychowawcy z dzieckiem przejawiającym agresywne zachowanie, rozmowy wychowawcy z jego rodzicami), objęcie dziecka pomocą psychologiczną – pedagogiczną w postaci zajęć specjalistycznych lub innymi formami pomocy (realizacja indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego tylko w przypadku posiadania przez dziecko orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego w związku z zagrożeniem niedostosowaniem społecznym lub niedostosowaniem społecznym) nie przynoszą pożądanych zmian w zachowaniu dziecka należy - w porozumieniu z rodzicami – objąć dziecko specjalistyczną opieką poradni psychologiczno – pedagogicznej, ewentualnie lekarzy specjalistów (neurologa, psychiatry).

IX. PROCEDURA POSTĘPOWANIA PO WYSTĄPIENIU AGRESYWNEGO ZACHOWANIA U DZIECKA

1. Nauczyciel wychowawca zawiadamia o zdarzeniu dyrektora oraz rodziców dziecka agresywnego.

2. Fakt agresywnego zachowania dziecka powinien być odnotowany w formie pisemnej (zeszyt kontaktów z rodzicami) oraz zgłoszony bezpośrednio rodzicowi/prawnemu opiekunowi odbierającemu w danym dniu dziecko z przedszkola, bądź telefonicznie poinformować rodziców/ opiekunów prawnych (rozmowę odnotowuje w zeszycie kontaktów). Osoba podejmująca interwencję, niebędąca wychowawcą grupy, do której uczęszcza wychowanek, informuje o zdarzeniu wychowawcę, sporządza notatkę ze zdarzenia, którą przekazuję do podpisu rodzicom.

3. Jeżeli wybuchy agresji fizycznej powtarzają się w ciągu dnia, należy poinformować rodziców o zachowaniu dziecka i prosić o niezwłoczne zabranie dziecka z przedszkola (utrzymujące się nasilone pobudzenie emocjonalne/fizyczne ok. 30 min).

4. W przypadku powtarzających się sytuacji, dyrektor przy udziale nauczycieli przeprowadza rozmowę z rodzicami dziecka przejawiającego zachowania agresywne, z przebiegu, której spisana zostaje notatka służbowa.

5. Po agresywnym zachowaniu zagrażającym bezpieczeństwu i zdrowiu jego/innych dzieci/pracowników odbywa się spotkanie wychowawców z rodzicem/opiekunem prawnym dziecka, na którym rodzice wyrażają pisemną zgodę na zastosowanie procedury wobec dziecka przejawiającego zachowania trudne, która stanowi załącznik nr 1 do niniejszej procedury. Zostaje podpisany kontrakt, który jest rodzajem umowy między przedszkolem, a rodzicem, w którym zawarte są wskazania do realizacji w trakcie zachowania trudnego dziecka. Na spotkaniu zostaną zaplanowane kolejne kroki współpracy. Brak takiej zgody jest podstawą do wzywania Pogotowia Ratunkowego w przypadku pojawienia się zachowań agresywnych u dziecka.

6. W przypadku wystąpienia powtarzających się ataków agresji ze strony dziecka, nauczyciel wychowawca podejmuje współpracę z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Mińsku Mazowieckim i w porozumieniu z rodzicami kieruje dziecko na diagnozę psychologiczno-pedagogiczną (w sytuacji, gdy dziecko nie posiada orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego).

7. Rodzic jest zobowiązany do wypełniania zaleceń wynikających z diagnozy poradni psychologiczno-pedagogicznej, konsultacji specjalistycznych (w tym psychiatry), współpracy z przedszkolem i regularnego kontaktu z placówką w celu przekazania zaleceń dla dziecka od specjalistów pracujących z nim.

8. W przypadku kolejnych zachowań agresywnych dziecka i jednocześnie braku efektywnej współpracy z rodzicami, przedszkole prosi o wsparcie mediatora z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Mińsku Mazowieckim.

9. W przypadku braku efektów działań opisanych powyżej, przedszkole kieruje wniosek do Sądu Rodzinnego o wgląd sytuację rodzinną oraz do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dębem Wielkim, zgodnie z polityką standardów ochrony małoletnich.

X. ZASADY POSTĘPOWANIA SYSTEMOWEGO WOBEC DZIECKA PRZEJAWIAJĄCEGO AGRESJE:

1. Nauczyciele i specjaliści podejmują działania wychowawcze zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązywania problemów dziecka. Wspierają dziecko w nabywaniu umiejętności społeczno-emocjonalnych oraz w nauce regulacji emocji i samoregulacji.

2. W przypadku powtarzających się przejawów agresji i innych zachowań powodujących trudności wychowawcze nauczyciel przeprowadza z rodzicami dziecka rozmowę, w której omawia problem. Informuje ich o dotychczas podjętych działaniach ukierunkowanych na korekcję niepożądanych zachowań dziecka oraz o zaplanowanych działaniach wychowawczych. Zobowiązuje rodziców do współpracy w realizacji przedstawionych czynności i wskazuje zadania możliwe do podjęcia w środowisku rodzinnym dziecka. Działania te nauczyciel dokumentuje notatką służbową.

3. Nauczyciele i specjaliści zobowiązani są do wspomagania rodziców w pracy wychowawczej z dzieckiem, m.in. poprzez doradztwo w zakresie dobrych praktyk wychowawczych, wskazanie odpowiedniej literatury, proponowanie odpowiednich zabaw i

ćwiczeń do realizacji w środowisku rodzinnym, przekazanie informacji o instytucjach wspomagających rodzinę.

4. Wychowawca dziecka sprawiającego trudności wychowawcze podejmuje działania w celu organizacji dla niego oraz ewentualnie także dla jego rodziców form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

5. W razie niemożliwości przezwyciężenia trudności wychowawczych, wynikającej z braku współpracy ze strony rodziców dziecka lub z innych zaniedbań obowiązków rodzicielskich, dyrektor na umotywowany wniosek wychowawcy rozważa poinformowanie o sytuacji sądu rodzinnego.

6. W przypadku nieskuteczności podejmowanych przez przedszkole działań i niemożności przezwyciężenia w dłuższym okresie trudności wychowawczych, w szczególności, jeśli zachowanie dziecka trudnego powoduje stałe zagrożenie dla innych dzieci, brak jest współpracy z rodzicami, dyrektor w ostateczności wypisuje dziecko z przedszkola.

7. Nauczyciele są zobowiązani do zapoznania się z technikami wspomagającymi rozwój emocjonalny dziecka stanowiący załącznik nr.2 do niniejszej procedury.

VII. SPOSÓB REALIZACJI PROCEDURY

1. Umieszczenie treści dokumentu na stronie internetowej przedszkola.
2. Zapoznanie nauczycieli i specjalistów z treścią procedury.
3. Zapoznanie rodziców z obowiązującą procedurą.

VIII. DOKUMENTACJA DO PROCEDURY

1. Załącznik nr 1.
2. Załącznik nr. 2.

IX. TRYB DOKONYWANIA ZMIAN W PROCEDURZE

1. Wszelkich zmian w opracowanej procedurze może dokonywać z własnej inicjatywy lub na wniosek Rady Pedagogicznej dyrektor placówki.
2. Wnioskodawcą zmian może być również Rada Rodziców.
3. Proponowane zmiany nie mogą być sprzeczne z prawem.

Załącznik nr 1
do Procedury postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania trudne
w Gminnym Przedszkolu im. Dębowej Krainy w Dębem Wielkim
Dębe Wielkie, dnia

Wyrażam zgodę na zastosowanie wobec mojego dziecka
.....

(imię i nazwisko dziecka)

„Poniższej procedury postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania trudne” w Gminnym Przedszkolu im. Dębowej Krainy w Dębem Wielkim w przypadku wystąpienia u dziecka zachowań trudnych/agresywnych zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwa jego samego, innych dzieci lub nauczycieli/pracowników przedszkola.

Schemat postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania trudne/agresywne:

1. Osoby podejmujące działania interwencyjne (wychowawca, nauczyciele, pracownicy niepedagogiczni) wobec dziecka przejawiającego zachowania agresywne powinny:

- Reagować stanowczo, mówić prosto i jasno, podać krótki komunikat, co dziecko ma robić w formie instrukcji: np. „przestań kopać”, „usiądź”, „odejdź”, „stop”. Zwrócić się bezpośrednio do dziecka, ukucnąć, upewnić się, że usłyszało komunikat i mamy jego uwagę. Powtórzyć w razie potrzeby prośby.
- Zapytać dziecko, jak możesz mu pomóc, nazwać emocje dziecka: widzę, że jesteś bardzo zdenerwowany/smutny.
- Jeśli to konieczne to z zastosowaniem siły fizycznej przytrzymać ręce/nogi, ale tylko tyle, ile potrzeba np. do rozdzielenia bijącego dziecka, lub przytrzymania go, kiedy dziecko ma napad furii: kopie, bije rękami, uderza głową, rzuca przedmiotami, gryzie.
- Należy użyć dużej poduszki, maskotki czy piłki, aby odizolować się od uderzeń, kopnięć, a dziecko miało alternatywę na wyładowanie energii w bezpieczny sposób.
- Unikać agresji słownej i fizycznej (nie obrażać, nie zawstydząć, nie oceniać dziecka, lecz jego zachowanie), długich monologów i moralizowania, wchodzenia w rolę, by pokazać, co czuje osoba poszkodowana. Dbać o zachowanie szacunku, zasad bezpieczeństwa i przynależności.
- Udzielać wsparcia w wyciszeniu komunikatami: jesteś bezpieczny, pomogę ci.
- Zorganizować miejsce wyciszenia i odprowadzić tam dziecko. Wziąć je na ręce, jeśli wymaga tego sytuacja i przenieść do bezpiecznej przestrzeni, bądź wyprowadzić z sali i pozostawić poza grupą pod opieką dorosłego (pracownicy pedagogiczni i niepedagogiczni) do czasu, gdy dziecko się uspokoi.

- Jeśli agresja została skierowana przeciwko wychowankom, należy otoczyć ich opieką, a w razie doznania przez nich krzywdy powinna im zostać udzielona pomoc i wsparcie.
- Nauczyciel powinien zawiadomić o zdarzeniu dyrektora, rodziców dzieci poszkodowanych oraz rodziców sprawcy zdarzenia trudnego poprzez: opis zdarzenia (fakty), informację, jakiej pomocy udzielono dziecku i jak się obecnie czuje.

2. Po zdarzeniu i wyciszeniu dziecka wychowawca przeprowadza rozmowę z dzieckiem przejawiającym zachowania trudne mającą na celu opisanie zdarzenia, odwołanie się do kodeksu grupowego w celu ustalenia poprawnego zachowania, uzyskania od dziecka informacji o zrozumieniu przebiegu rozmowy i oczekiwań nauczyciela. Omówienie z dzieckiem alternatywnego zachowania, akceptowanego społecznie w danej sytuacji. Przypomnienie o zasadach i konsekwencjach, ale dopiero, gdy kryzys minie.

3. Jeśli oddziaływanie pedagogiczne (rozmowy wychowawcy z dzieckiem przejawiającym agresywne zachowanie, rozmowy wychowawcy z jego rodzicami), objęcie dziecka pomocą psychologiczną – pedagogiczną w postaci zajęć specjalistycznych lub innymi formami pomocy (realizacja indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego tylko w przypadku posiadania przez dziecko orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego w związku z zagrożeniem niedostosowaniem społecznym lub niedostosowaniem społecznym) nie przynoszą pożądanych zmian w zachowaniu dziecka należy - w porozumieniu z rodzicami – objąć dziecko specjalistyczną opieką poradni psychologicznej – pedagogicznej, ewentualnie lekarzy specjalistów (neurologa, psychiatry).

(podpis rodziców/prawnych opiekunów)

Załącznik nr 2

do Procedury postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania trudne
w Gminnym Przedszkolu im. Dębowej Krainy w Dębem Wielkim

INFORMACJA DLA NAUCZYCIELA

Sposoby zapobiegania dziecięcej agresji:

- rozpoznanie indywidualnych potrzeb dziecka oraz stworzenie warunków umożliwiających mu zaspokojenie ich w odpowiednim stopniu;
- stworzenie atmosfery zaufania, akceptacji i bezpieczeństwa;
- dawanie dobrych wzorców do naśladowania;
- ustalenie jasnych zasad i reguł, konsekwentne ich przestrzeganie;
- wzmacnianie zachowań pozytywnych (np. pochwała słowa);
- budowanie wewnętrznego systemu wartości;
- współpraca rodziców/prawnych opiekunów z nauczycielem dziecka;
- stworzenie sytuacji umożliwiającej pozbycie się negatywnych emocji, rozładowanie złości poprzez stosowanie takich metod, jak: rysunek terapeutyczny, bajkoterapia, pantomima, ćwiczenia ruchowe, zabawy relaksacyjne z muzyką, ćwiczenia oddechowe.
 - Nauka społecznie akceptowanych sposobów na przeżywanie i wyrażanie emocji
 - Nauka regulacji emocji

PRZYKŁADY SPOSOBÓW POZBYWANIA SIĘ I ODREAGOWANIA DZIECIĘCEJ ZŁOŚCI:

- skrzynia/pudełko złości – w środku znajdują się stare gazety, które dziecko może gnieść, gdy wpadnie w złość;
- malowanie jaskrawymi kolorami na dużym arkuszu papieru;
- ludzik złości – np. pacynka lub skarpetka z namalowaną twarzą, do której można włożyć rękę i opowiedzieć o swoim zdenerwowaniu;
- zorganizowanie w domu/przedszkolu kącika wyciszenia – miejsce, w którym dziecko może usiąść i wyciszyć się, kiedy odczuwa zdenerwowanie;
- splukiwanie złości wraz z wodą w toalecie;

- woreczek złości, w którym dziecko może zamknąć negatywne emocje;
- terapia ruchem – wytupywanie złości np. na gazecie, planszy, folii bąbelkowej;
- ćwiczenia oddechowe – wydłużanie fazy wydechowej uspokojenie układu nerwowego, np. rozdmuchiwanie złości;
- zabawy z kartami emocji – wybranie kart z emocjami towarzyszącymi dziecku, rozmowa, stworzenie opowiadania.